

Motion till riksdagen 2025/26:4188

av Gudrun Nordborg m.fl. (V)

med anledning av prop. 2025/26:267 Stärkt skydd mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen avslår proposition 2025/26:267.

Regeringens förslag

Regeringen föreslår i sin proposition ändringar i lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar som syftar till att stärka skyddet mot utlänningar som utgör kvalificerade säkerhetshot. Som skäl anför regeringen det försämrade säkerhetsläget. Förslagen innebär bl.a. utökade möjligheter till förvar, längre förvarstider och ett sänkt beviskrav vid förvar av vuxna. Vidare föreslår regeringen ett förtydligande avseende förutsättningarna för att besluta om utvisning och skärpta straff för vissa brott enligt lagen. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 mars 2027.

Vänsterpartiets ställningstagande

Vänsterpartiet yrkade avslag på lagen (2022:700) om särskild kontroll av vissa utlänningar (LSU) som ersatte en tidigare liknande lag och trädde i kraft den 1 juli 2022 (mot. 2021/22:4444). Den nya lagen har bl.a. inneburit utvidgade möjligheter att utvisa utlänningar som bedöms utgöra kvalificerade hot mot Sveriges säkerhet, ökade möjligheter att använda tvångsmedel och skärpta straff för flera brott mot lagen. Vidare är det möjligt att hålla en utlänning i förvar under betydligt längre tid enligt den nya lagen jämfört med den tidigare. LSU innehåller dessutom en generell hänvisning till terroristbrottslagen i kombination med ett lågt beviskrav. I dag kan en utlänning utvisas ur Sverige om det med hänsyn till vad som är känt om hens tidigare verksamhet och övriga omständigheter *kan antas* att hen kommer att begå eller på annat sätt medverka till ett

brott enligt terroristbrottslagen, eller om hen kan utgöra ett allvarligt hot mot Sveriges säkerhet. Regeringen föreslår nu att en utlänning ska få utvisas enligt LSU om det är särskilt påkallat med hänsyn till Sveriges säkerhet. Syftet är att utvidga tillämpningsområdet eftersom den nuvarande bestämmelsen kopplar säkerhetshotet till utlänningen själv och tolkningen då kan bli snävare än vad som, enligt regeringen, är meningen (s. 33 prop. 2025/26:265).

Sammanfattningsvis är LSU redan synnerligen repressiv och omfattande. Att som regeringen förslår ett utvidgat tillämpningsområde och dessutom använda säkerhetsläget som argument för ytterligare skärpningar är enligt vår mening alltför vagt och riskerar att leda till ännu fler rättsosäkra utvisningar på mycket godtycklig grund. CRD, Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen och Advokatsamfundet avstyrker förslaget om ett utvidgat tillämpningsområde. De anför att förslaget är problematiskt sett ur ett legalitetsperspektiv vad gäller precision och förutsebarhet. Journalistförbundet och Umeå universitet anser att förslaget innebär en begränsning av yttrandefriheten där det är oklart vilka yttranden som kan anses innebära att utlänningen utgör ett indirekt säkerhetshot. Även CRD framför att förslaget kan leda till risk för att enskilda avstår från politiska yttringar eller protester. Umeå universitet ifrågasätter om förslaget kan anses godtagbart utifrån Europakonventionen och framhåller att begreppet säkerhet kan fyllas med politiskt och ideologiskt innehåll.

Flera remissinstanser som Institutet för mänskliga rättigheter, Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen, Civil Rights Defenders och Advokatsamfundet ifrågasätter även behovet av ändringar generellt och pekar bl.a. på att LSU varit i kraft relativt kort tid, vilket påverkar möjligheterna att bedöma behovet av ändringar i den befintliga lagstiftningen. CRD framhåller dessutom att nuvarande terrorhotsnivå är densamma som när LSU trädde i kraft.

Sänkta beviskrav och längre förvarstider

En utlänning som har fyllt 18 år får enligt nuvarande ordning tas i förvar om det är sannolikt att ett beslut om utvisning enligt LSU kommer att meddelas, eller om det finns ett sådant beslut och förvar behövs för att förbereda eller genomföra verkställighet av beslutet. Ytterligare en förutsättning är att det ska finnas anledning att anta att utlänningen annars avviker, håller sig undan eller på annat sätt hindrar verkställigheten eller utövar brottslig verksamhet i Sverige, eller att utlänningens identitet är oklar. Regeringen föreslår i propositionen *Skärpta regler om uppsikt och förvar* (prop. 2025/26:265) ändringar i utlänningslagen som innebär att kravet för när förvar kan beslutas sänks. Därför föreslår regeringen i den nu aktuella propositionen att motsvarande krav sänks även i LSU. I stället för att det ska vara *sannolikt* att ett beslut om utvisning enligt LSU kommer att meddelas ska det räcka med att det *kan antas* att utlänningen kommer att utvisas. Vänsterpartiet har motsatt sig förslaget om sänkning av kravet i utlänningslagen. Någon ändring bör därför heller inte göras i LSU.

I dag får som huvudregel en person inte hållas i verkställighetsförvar i längre tid än ett år. Under vissa förutsättningar får förvarstiden förlängas med ytterligare två år, vilket innebär att den maximalt tillåtna tiden som en vuxen får hållas i verkställighetsförvar uppgår till tre år. Regeringen föreslår nu att tidsgränsen för hur länge ett förvar får pågå ska tas bort helt för vuxna över 18 år. Flera remissinstanser avstyrker förslaget. Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen och Advokatsamfundet ifrågasätter om det finns ett bakomliggande behov då det saknas underlag som visar att nuvarande

tidsfrister är otillräckliga. Institutet för mänskliga rättigheter framför att även om internationell rätt inte uppställer något absolut förbud mot ett tidsobestämt eller preventivt förvar, förutsätter det en proportionalitetsbedömning som är svår att göra med den bristande insyn som råder i LSU-ärenden. Institutet ifrågasätter därför om förslaget är förenligt med Europakonventionen. CRD ser en risk för oskäligt långa förvarstider, något även Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen är inne på. CRD och Advokatsamfundet betonar även att ett frihetsberövande enligt LSU är mycket påfrestande för den enskilde och anser att förslaget inte är proportionerligt. Vänsterpartiet instämmer i remissinstansernas kritik. Det är orimligt med förvarstider som i princip kan pågå hur länge som helst. Regeringen skriver i sin proposition att kravet på tydlighet och skydd mot godtycklighet som finns i Europakonventionen anses uppfyllt genom den proportionalitetsbedömning som ska göras i varje enskilt fall. En proportionalitetsbedömning kan t.ex. leda till att utlännningen inte längre ska vara i förvar utan i stället ställs under uppsikt (s. 22, prop. 2025/26:267). Vänsterpartiet anser inte att detta är tillräckligt. Personer som hålls i förvar enligt LSU behöver inte ens vara dömda för något brott. Därför är det extra viktigt med tydliga tidsgränser för när förvaret måste upphöra.

Särskilt om barn

Enligt LSU gäller särskilda tidsgränser vid förvar av barn som inte har fyllt 18 år. I dag får ett barn hållas i förvar högst 72 timmar, dvs. tre dygn. Om det finns synnerliga skäl får barnet dock hållas i förvar under ytterligare 72 timmar. Enligt regeringen är det mycket ovanligt att barn under 18 år tas i förvar med stöd av LSU, eftersom lagstiftningen riktar sig mot presumtiva terrorister och spioner (s. 24, prop. 2025/26:267). Trots det föreslår regeringen nu en lagändring som innebär att ett barn ska få hållas i förvar i totalt tre månader. Om det finns synnerliga skäl ska barnet få hållas i förvar under ytterligare nio månader. Regeringen hänvisar även i detta fall till förslag om ändrade tidsgränser i propositionen *Skärpta regler om uppsikt och förvar* (prop. 2025/26:265).

Flera remissinstanser avstyrker förslaget. Institutet för mänskliga rättigheter anser bl.a. att det inte är möjligt att bedöma om det är förenligt med barnkonventionen. Umeå universitet efterfrågar en djupare analys av förslaget sett utifrån Europakonventionen. Några remissinstanser, bl.a. Rädda Barnen, Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen och Advokatsamfundet, ifrågasätter förslagets förenlighet med barnkonventionen och betonar bl.a. att frihetsberövande av barn ska vara en sista utväg och ske under kortast möjliga tid med högt ställda krav på rättssäkerhet. Svenska avdelningen av Internationella Juristkommissionen anser att förlängda förvarstider riskerar att tränga undan incitament och resurser för en skyndsam handläggning. CRD och Advokatsamfundet lyfter särskilt att ett frihetsberövande kan riskera att orsaka barn allvarlig och bestående skada. Rädda Barnen efterfrågar en nedre åldersgräns för barn i förvar, något även Institutet för mänskliga rättigheter är inne på. Vänsterpartiet instämmer i remissinstansernas synpunkter. Förvisso föreslår regeringen att omprövning av ett förvarsbeslut av barn ska ske inom vissa tidsfrister. Enligt vår mening är dock inte detta tillräckligt för att garantera proportionalitet och att barnkonventionen följs. Barn föreslås även kunna placeras på en säkerhetsavdelning om det finns synnerliga skäl, även det ett förslag som grundar sig på regeringens proposition *Skärpta regler om uppsikt och förvar* (prop. 2025/26:265).

Regeringen ska inte vara högsta instans för utvisningsärenden enligt LSU

Vi har återkommande kritiserat att det är regeringen och inte domstol som är yttersta juridiska instans för prövningen av utvisningsärenden enligt LSU. Vi har därför tidigare föreslagit att regeringen ska se över möjligheten att överföra beslutanderätten om utvisning i samtliga säkerhetsärenden till allmän förvaltningsdomstol (se t.ex. mot. 2021/22:4444). Vår kritik kvarstår och vi anser fortfarande att allmän förvaltningsdomstol vore en lämpligare instans än regeringen för ärenden enligt LSU.

Sammanfattningsvis bör riksdagen avslå proposition 2025/26:267. Detta bör riksdagen besluta.

Gudrun Nordborg (V)

Samuel Gonzalez Westling (V)

Tony Haddou (V)

Håkan Svenneling (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jessica Wetterling (V)